

DE LA POR I DE LA GENT ENFADADA

Com ens va ensenyar Umberto Eco, tot treball de creació és una obra oberta. En el moment en què el seu creador —en aquest cas Tennessee Williams— se'n desprèn, la fa pública, queda a disposició de les persones que s'hi acosten —en aquest cas per la via de la lectura o com a espectadors de la representació— que la fan seva, transformant-la d'alguna manera. El que distingeix una gran obra —i *La nit de la iguana* ho és— és la riquesa de la complexitat. I si, quan es tracta d'una obra vulgar, l'autor pot quedar fàcilment desbordat per les interpretacions, la lectura d'una obra autèntica és sempre inacabada, perquè la seva riquesa garanteix que sempre hi hagi noves coses a trobar-hi i fa impossible la simplificació de la mirada definitiva. I gairebé sempre es nota. O és que algú pretén haver estat capaç d'exhaurir la potencialitat del *Quixot*?

Per això sempre hem d'anar amb compte amb voler córrer massa a posar etiquetes. *La nit de la iguana* és una obra de teatre sobre les tribulacions del sexe i la soledat, es diu sovint. I ho és, però també és cert que, al llarg d'una intensa jornada, els diferents actors, atrapats en profundes frustracions, teixeixen entre ells desesperades relacions (sovint prou alienades) que acaben donant lloc a un estrany moment final de brusca quietud, obert a tot tipus d'interpretacions; i que al llarg de l'intens dia en què es desenvolupa l'obra es van expressant ferides profundes que testimonien una de les grans crisis del «somni americà», les quals tenen rèpliques recurrents al llarg de la història, com estem veient aquests dies.

Una gran obra no s'esgota mai. Per això, sempre té sentit tornar-la a representar. Sabent perfectament que generarà noves lectures, que continuarà creixent com a experiència compartida i que s'hi continuaran posant a sobre afegitons carregats d'una mirada —la nostra— perfectament llunyana de la del seu creador. Amb el factor enriquidor que el teatre és una forma d'art singular perquè té la mediació del director i dels actors que representen l'obra. És a dir, se'ns ofereix per la via de la mediació. Què és el que fan els actors? Interpretar. Per tant, entre l'autor i l'espectador hi ha una interpretació intermediària. En aquest cas, la de Carlota Subirós i els seus actors. L'art no esgota mai la seva funció creativa.

Tennessee Williams pertany a una mena d'edat d'or del teatre americà: «Dramaturgs», en paraules de Miquel Berga, «passats per l'experiència de la depuració dels anys 30». Tennessee Williams hi aporta «un realisme dramàtic tocat de melodrama amb ressonàncies psicològiques, socials i polítiques, que porten a Williams a l'exploració psicològica i emocional de personatges torturats per fantasmes i ambigüitats sexuals». Hi ha moments en què certament «la poètica del *friqui* dona veu a la fragilitat de personatges perduts». La sensació de no saber ni d'on es ve ni a on es va. «Gent al final de la corda» que no sap resistir.

Tennessee Williams ha creat una imatge de si mateix, prou habitual en l'univers creatiu: el turment personal com a font de creació que els excessos de l'èxit no compensaran mai. No es va cansar de repetir-ho de diverses maneres: «el major trauma de la meua vida fou la tragèdia de la meua germana, que tenia el mateix problema nerviós que jo visc i li va resultar impossible i va decidir escapar». I aquest testimoni autobiogràfic impregna la interpretació dels seus personatges i els seus fantasmes, carregats d'inseguretats i de malenconia. I de fet està demostrat que la incomoditat en l'exercici d'assumir la pròpia vida és sovint l'impensat del treball de creació. En aquest context, *La nit de la iguana* (1962) és el moment culminant de la carrera teatral de Tennessee Williams. La fama i la celebritat continuaran però ja en la davallada del seu poder creatiu. Fins que el 25 de febrer de 1983 serà trobat mort en una habitació de l'Hotel Elysée de Nova York.

Les obres de Williams —com d'altres autors de la seva generació— varen atreure l'atenció dels grans directors de Hollywood. I el cas de *La nit de la iguana* ens ha de servir per recordar que una pel·lícula no és una representació teatral, és un altre gènere

artístic amb les seves lleis pròpies, però que sovint, per la potència del cinema, condiciona la interpretació del text d'origen. John Houston va fer una excel·lent pel·lícula, però, a causa bona part dels condicionaments culturals i morals del Hollywood de l'època, desdibuixa l'obra de teatre, en una versió tocada pels estereotips, especialment en matèria de gènere, del moment.

Però anem al teatre. Sobre el triangle Maxine, Shannon, Hannah s'articula l'obra. Maxine Faulk, que regeix un hotel costaner a Mèxic, Lawrence Shannon, un antic reverend, expulsat «per fornicació i blasfèmia», tot en la mateixa setmana, convertit en guia turístic, i Hannah Jelkes, una artista de l'aquarel·la que junt amb el seu avi i poeta Nonno, deambula pel món intentant vendre les seves obres per sobreviure.

Quan Maxine Faulk, «una dona corpulenta, d'uns quaranta-cinc anys, simpàtica i voraçment luxuriosa», segons precisa el text de Williams, rep el seu examant Lawrence Shannon que puja mig tentativejant fins a l'entrada de l'Hotel Costa Verde, comença un duel entre els dos personatges que ens permet repassar la seva trajectòria. Shannon viu en el desconcert. Fa de guia turístic d'un grup de professores de l'Institut Femení de Blowing Rock, Texas. Un viatge turbulent que l'ha dut a l'encontre de Maxine. Si tenim en compte que per l'entorn de l'hotel belluguen dos joves mexicans al servei de Maxine, i un grup de nazis alemanys que celebren els èxits dels bombardejos de la Luftwaffe, el panorama sembla prou definit. I de fet habita moltes de les creacions teatrals i cinematogràfiques de l'època: el Sud, els clixés sobre la dona, la condició masculina i les trampes dels petits poders, el defici sexual, l'alcohol i la droga, les sectes religioses, el fanatisme, les vides sempre a prop del precipici, les històries de perdedors que no sempre acaben redimides.

Continua llegint aquí.

JOSEP RAMONEDA

Pròleg a l'edició *La nit de la iguana*, de Tennessee Williams. Traducció Carlota Subirós (Arola Editors / TNC, 2021)